

İKV BİLGİ NOTU

İKLİM KANUNU TEKLİFİ HAKKINDA DOĞRU BİLİNERN YANLIŞLAR

Aygen Torun, İKV Uzman Yardımcısı

Melike Sönmez, İKV Uzman Yardımcısı

Türkiye, Avrupa kıtasında en hızlı ısınan ülkelerden biri olması ve iklim değışikliğinin etkilerini doğrudan hissetmesi, kalkınmasında dış ticaretin büyük bir rol oynaması ve AB iklim mevzuatına uyum sağlama isteği doğrultusunda başlattığı iklim değışikliğiyle mücadele hedefini somutlaştırmak üzere çeşitli yasa yapım süreçlerini işletiyor. AB ise, Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (KSRD) gibi, Türkiye dahil ticari ilişkide bulunduğu üçüncü ülkeleri kapsayan düzenlemeler aracılığıyla yapıcı gücünü kullanarak bütüncül bir iklim değışikliği mücadelesi yürütmeye çalışıyor. Türkiye de hem bu küresel mücadeleye katkı sağlamak hem de AB ile olan ticaret hacmini koruyabilmek için, iklim ve çevre mevzuatını AB ile uyumlu hâle getirerek çevre dostu politikalara öncelik veriyor. Aynı zamanda, Paris İklim Anlaşması'na taraf olan Türkiye, anlaşma gereği iklim değışikliği ile mücadele kapsamında bazı taahhütlerde bulunarak bu konudaki iradesini küresel anlamda ortaya koyuyor.

Neden İklim Kanununa İhtiyaç Duyuluyor?

İklim değışikliği, fosil yakıt kullanımı, sanayi faaliyetleri, tarım, ormansızlaşma ve atık yönetimi gibi insan kaynaklı yaşamsal faaliyetler sonucunda atmosfere salınan sera gazlarının (başta karbondioksit [CO₂] olmak üzere) atmosferde birikerek sera etkisi oluşturmasıyla ortaya çıkıyor. Güneş'ten gelen ışınlar yeryüzü tarafından emilip ısı olarak geri yayılıyor, sera gazları bu ısının uzaya kaçmasını engelleyerek atmosferin ısınmasına neden oluyor. Bu küresel ısınma süreci, ekosistemlerin dengesini bozarak iklim değışikliğine yol açıyor. Bu doğrultuda Avrupa, en hızlı ısınan kıta olarak dikkat çekerken, Akdeniz de dünyanın en hızlı ısınan denizlerinden biri olma özelliğini taşıyor.¹ Bu durum, bölgedeki canlı türlerinin yaşamını tehdit ederken tarım sektörü başta olmak üzere birçok sektörü olumsuz etkiliyor.

Bu bağlamda, iklim değışikliği ile mücadelenin bir parçası olarak, Türkiye'nin ilk İklim Kanunu Teklifi, 25 Şubat 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı'na sunuldu.² İklim değışikliği ile mücadele temelli bir yaklaşıma sahip kanun teklifi TBMM Çevre Komisyonu'nda 26 Şubat 2025'te yapılan görüşmeler sonucunda kabul edildi. Kanun teklifi, 8 Nisan'da TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlandı. Türkiye'nin ilk iklim kanununun kabul edilmesi, iklim değışikliğiyle mücadelede umut verici bir adım olarak değerlendirilse de teklifin içeriği ve kapsamına ilişkin kamuoyunda ve sosyal medyada ciddi ölçüde dezenformasyon gözlemleniyor.

Aşağıda, öne çıkan bazı yanlış bilgiler ve bunların doğruları şu şekilde listelenebilir:

1. Seyahat hakkımız kısıtlanacak mı?

Kısa ve net bir yanıt vermek gerekirse: Hayır. Yasa teklifinde seyahat hakkıyla ilgili herhangi bir düzenleme yer almıyor. Bu tür iddiaların, taşımacılık sektörünün küresel ölçekte iklim değişikliğine en çok katkı yapan alanlardan biri olması nedeniyle ortaya atıldığı düşünülebilir. Ancak teklif metninde ulaşımaya dair herhangi bir atıf bulunmuyor. Üstelik seyahat özgürlüğü, Anayasa'nın 23. maddesi ile güvence altına alınmış durumda.

2. Yapay et ve böcek tabanlı beslenmenin yasal zemini mi oluşturuluyor? Et tüketimi kısıtlanacak mı?

Hayır, et tüketiminin kısıtlanması, yapay et ya da böcek tüketiminin teşvik edilmesi gibi ifadeler metinde yer almıyor. İklim Kanunu'nda, kişisel beslenme alışkanlıkları ve uygulamalarına müdahale eden hükümler içermemesinin yanı sıra kanunda beslenme alışkanlıklarına, et tüketimine, et tüketiminin çevresel etkilerine, yapay gıdaya veya böcek tüketimine dair herhangi bir atıf bulunmuyor.

Aksine kanun, Türkiye'nin biyoçeşitliliğini korumayı, çölleşme ve erozyonla mücadeleyi, doğal afetlerin ekonomi ve kalkınmaya olumsuz etkilerini önleyerek gıda güvenliğini sağlamayı hedefliyor. Kanun aynı zamanda iklim değişikliğinin etkilerine dirençli ürünlerin yetiştirilerek gıda güvenliğinin sağlanması gerektiğini belirtiyor. Teklifin 6. maddesinde, gıda güvenliğini sağlamak amacıyla izlenmesi planlanan yol haritası en geniş haliyle açıklanıyor. Bu kapsamda, iklim değişikliği tehdidi altındaki gıdaya erişimin güvence altına alınması için doğal kaynakların, ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına önem verilerek ihtiyaç duyulan teknik ve teknolojilerin yaygınlaştırılması teşvik ediliyor. Dolayısıyla bu iddialar gerçeği yansıtmıyor.

3. Hayvancılık daraltılacak mı? Evcil hayvan ya da sokak hayvanı beslemek yasaklanacak mı?

Kanun teklifinde, hayvancılıkla ya da hayvanlarla ilgili doğrudan ya da dolaylı herhangi bir hüküm bulunmuyor. Bu tür iddiaların, hayvan kaynaklı karbon emisyonlarının iklim değişikliği üzerindeki etkisinin çarpıtılmasıyla ortaya çıktığı anlaşılıyor. Ancak mevcut teklif metni bu konuda hiçbir düzenleme içermediğinden, iddia asılsız.

4. Tarım sektörü daralacak mı? Şahsi bahçecilik faaliyetleri yasaklanacak mı?

Hayır, İklim Kanunu Teklifi'nde tarım faaliyetlerinin sınırlandırılması ve şahsi bahçecilik faaliyetlerine kısıtlama getirilmesine dair herhangi bir unsur yer almıyor.

Teklifin 5. ve 6. maddelerinde, tarım arazileri, orman, mera ve sulak alanlar gibi alanlarda karbon yutağı kayıplarının önlenmesi ve bu alanların korunarak artırılması gerektiği vurgulanıyor. Karbon yutakları, atmosferdeki karbonun doğal yollarla tutulduğu alanlar ve iklim değişikliğiyle mücadelede kritik rol oynuyor. Ayrıca 6. madde, gıdaya erişimin güvence altına alınması için doğayla uyumlu uygulamaların teşvik edilmesini amaçlıyor.

Bu bağlamda tarım sektörünün daraltılması ya da bireylerin şahsi bahçecilik faaliyetlerinin yasaklanması gibi bir durum söz konusu değil. Aksine, teklif tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliğini sağlamayı ve doğa ile uyumlu bir yaklaşımı desteklemeyi hedefliyor.

Sonuç

Vatandaşların en doğru bilgiye birincil kaynaklardan, bu durumda TBMM'nin herkese açık veri tabanında yer alan kanun teklif metnine ulaşarak doğru bilgiye erişmesi ve yanlış bilgiyi ayırt edebilmesi önem taşıyor. Kanun teklifine ilişkin bazı yanlış ya da eksik bilgiler, sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşıyor ve bu durum, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında yürütülen politika geliştirme ve uygulama süreçlerinde bilgi kirliliğine yol açıyor. Bu doğrultuda, İklim Kanunu'na yönelik sayılan kaygılar gerçeği yansıtmamakla beraber kanunun bazı konularda zayıf kaldığı da göz ardı edilmemeli.

- Kanunda fosil yakıtlardan çıkışa dair bir plan veya takvim bulunmaması,
- Çok paydaşlı ve katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmamış olması nedeniyle adil geçiş unsuruna ilişkin kaygılar yaratması,
- Bağlayıcı emisyon azaltım hedefleri içermemesi,
- Karbon piyasası odaklı olması gibi noktalar bu kaygıların gölgesinde kalmamalı.

İklim Kanunu'nun bu unsurlar göz önünde bulundurularak iyileştirilmesi, Türkiye'de iklim değişikliğiyle mücadelenin geleceğinin şekillendirilmesi açısından şüphesiz önemli olacaktır.